

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

НА

III^{то} Велико Народно СЪБРАНИЕ.

въ в. ТЪРКОВО.

VIII-МО ЗАСЪДАНИЕ, СРЪДА 29 ОКТОМВРИЙ 1886 ГОД.

(Начало въ 10 часа сутрешта, подъ прѣдсѣдателството на прѣдсѣдателя г-на Г. Живкова.)

Прѣдсѣдатель: (Звъни) Ще се прочете списъка на прѣдставителитѣ.

Секр. Ризовъ: (Прочита списъкътъ.) Отсѣдствуватъ.

П. Славковъ, Христо Велизаревъ, Никола Момчиловъ, Стефанъ Н. Бояджиевъ, Стефанъ Ив. Цвекю, Василь Теодоровъ, Трачо Китанчовъ, Попъ Теодоръ Калинкинъ, Петръ Горбаневъ, Миланъ Радивоевъ, Стефанъ Бобчевъ, Никола Шиваровъ, Никола Пенчовъ, Маринъ Добревъ, Илия Щарбановъ, Игнатъ Вълчевъ, Симионъ Димитръ, Христо Симишовъ, Кръсто Теодоровъ, Докторъ Шишмановъ, Попъ Христо, Василь Мариновъ, Дако Ангеловъ, Мято Петковъ, Спасъ Каменовъ, Кънчо Жековъ, Димитръ Бърневъ, Хюсинъ Алиевъ, Димитъръ Дойчиновъ, Кола Станоевъ, Т. Иварчовъ, Докторъ Драгански, Константинъ Кушлевъ, Илия Цановъ, Станъ Стигле, Димитръ Ц. Коцевъ, Али Ефенди Х. Муставовъ, Димитъръ Икономовъ, Янко Дончовъ, Анастасъ Драгневъ, Сулеманъ Ефенди Хасаневъ, Феймъ Ефенди, Илия Вълчевъ, Филипъ Щарбановъ, Исмаилъ Хакъ, Димитъръ Начовъ, Иванъ Адженевъ, Георги Ивановъ, Нисторъ Марковъ, Генчо Белчевъ, Маринъ Рашевъ, Стоянъ

Цоневъ, Х. Женчо Димовъ, Георги Грековъ, Иванъ Стояновъ, Иванъ Симеоновъ, Филипъ Цаневъ, Тефикъ Байрактаръ, Гроковъ, Христо Ивановъ, Н. Проводилиевъ, Хюсеинъ Сѣкаоглу, Ахмедъ Ефенди Зюртлюоглу, Косфи Ефенди, Свѣщенникъ Мустаковъ, Мано Абаджиевъ, Петръ Мирровъ, Петко Пѣевъ, Христо Върбановъ, Савва Ивановъ, Ячо Бръшляновъ, Еримя Гешовъ, Иванъ Нановъ, Теодоръ Табаковъ, Харалемби Карамановъ, Василь Паневъ, Велю Поповъ, Михалъ Димчовъ, Христо Никифоровъ, Атанасъ Узунъ.

Прѣдсѣдатель: Отъ всичкитѣ прѣдставители, само 58 души отсѣдствуватъ, 435 души присѣдствуватъ. Има законното число прѣдставители, за да се пристъпи къмъ разискване въпроситѣ, положени на дневний редъ.

На дневенъ редъ имаме: I. Избиране Българскій Князь, за вакантний Български прѣстолъ; II. Избиране депутация, която да поднесе Князю акта за неговото избиране.

Г-нъ М-ръ Президентъ има думата.

М-ръ Радославовъ: Г-да прѣдставители! Както ви е извѣстно, българскій прѣстолъ отъ два мѣсе-

ца и нѣколко дена насамъ е вакантенъ, и понеже за избираието на новъ български Князь се изисква и санкцията на Великитѣ Сили, то правителството, което е водило дѣлата въ отсъствието на Княза, се е постарало да узнае косвенно, като за кой кандидатъ Великитѣ Сили ще дадѣтъ съгласието си да бжде български Князь. Отъ косвеннитѣ указания, правителството може да посочи на едно лице, което ако бжде избрано енергично съ аklamация отъ Вел. Народно Събрание, може да се утвърди за Български Князь. Това лице е отъ царска династия на царствующий домъ въ Дания, отъ баща Христианъ IX, Дански царь, и майка Луиза царица. Това лице е братъ на Гръцкии царь, Георгия I-й.; това лице е братъ на Руската царица, Мария, и още е братъ на Английската Принцеса. Това лице се казва **Валдемаръ**, който е роденъ на 15|27 Октомврий 1858 год., и който се е оженилъ миналата година за Орлеанската принцеса, Мария. Азъ мисля, че това лице може да бжде прието съ аklamация отъ Вел. Народно Събрание още въ сегашното засѣдание.

Прѣдсѣдателъ: (Звъни.) Прѣдложението на г-на М-ра Президента е, да се избере благородния синъ на Негово Величество Датския Царь, Негово Височество Князь Валдемаръ за Български Князь. Който го приема, да стане на крака. (Всичкитѣ прѣдставители се исправятъ. Ржкоплѣскания и гръмогласни викове „урра“ заглушаватъ засѣдателната стая. *Гласове:* Да живѣе! Да живѣе!)

Народното Събрание едногласно и съ аklamация избра за Български Князь, Негово Височество Валдемара. (Гръмогласни *Викове!* Дѣ живѣе Негово Височество. Урра!“)

Давамъ за 10 мин. отпускъ, Г-да.

(Послѣ распускъ).

Прѣдсѣдателъ: (Звъни.) Засѣданието се открива на ново.

(Подпрѣдсѣдателъ Тончевъ заема прѣдсѣдателското мѣсто.

На дневенъ редъ иде, г-да, избирание делегация, която ще поднесе на избрания Князь акта за избиранието му. Какъ желае Народното Събрание: само ли то да прѣдлага лицата, които ще съставляватъ депутацията или бюрото.

Г. Станчевъ: Мисля, прѣди да пристѣпимъ къмъ изборътъ на лицата, които ще съставляватъ депутацията, за да поднесѣтъ акта за избиранието на

Н. Височество, трѣба да се опрѣдѣли по напредъ тѣхното число, и послѣ да се рѣши, кой да ги прѣдлага прѣдставителитѣ ли, или бюрото. Струва ми се, 5 лица сѣ достаточни, и то да се прѣдлагатъ отъ бюрото

Прѣдсѣд.: Който не приема да бждѣтъ 5 души въ депутацията, да си дигне ржката. (Никой не дига.) Който не приема да се прѣдлагатъ отъ бюрото, да си дигне ржката. (Никой не дига.) Както вчера заяви г-нъ Регентъ Стамболовъ, едно отъ лицата, които трѣба да влѣзатъ въ депутацията е и прѣдсѣдателя на Народното Събрание г-нъ Георги Живковъ. (Приема се.)

Бюрото прѣдлага още Дим. Грекова.

Каракашевъ: Азъ съмъ увѣренъ, тѣй като г-нъ Грековъ е по настоящемъ много занятъ съ работа, нѣма да приеме тази миссия, съ която иска Народното Събрание да го натовари. За това, моля, вмѣсто г-на Грекова да се избере друго лице, още по вече като въ камарата има толкова способни лица, които да зематъ тази длѣжностъ.

Прѣдсѣдателъ: Имамъ да съобщя на Събранието, че г-нъ Стамболовъ каза, че г-нъ Грековъ може да влѣзе въ депутацията и ще има възможность да отиде.

Г. Станчевъ: Не зная, г-да, отъ гдѣ нашия събрать г-нъ Каракашевъ знае, че билъ Грековъ занятъ. Г-нъ Грековъ още не е официално назначенъ за Български агентъ въ Ц-градъ. Той е испроводенъ съ особена миссия въ днешнитѣ обстоятелства. Тази миссия днесъ прѣстава, защото слѣдъ избиранието на Князь, нѣма значение неговата миссия. При това, мисля, че г-нъ Грековъ притѣжава всички добри качества, той е запознатъ съ вжтрѣшната и външната политика, и ще може да прѣдстави Българския народъ.

Прѣдсѣдателъ: Който не приема г-на Грекова за членъ въ депутацията, да си дигне ржката. (Никой не дига.) — Бюрото прѣдлага г-на Захарию Байкушева. (Приема се.)

Бюрото прѣдлага г. Д-ра Михайлова. (Приема се.)

Бюрото прѣдлага одного отъ мюсюманитѣ, г-на Кесимъ Зааде. (Приема се.)

И тѣй, г-да, за членове въ депутацията се избраха горѣказанитѣ лица

Духовниковъ: Г-да! Тѣй като при избирание на новъ Князь, ми се струва, че трѣба да се распусне камарата за неопрѣделено врѣме, до дѣто дойде да даде клѣтва, а отъ друга страна, като имаме

прѣдъ видѣ, че въ единъ отъ протоколитѣ на бившето Велико Народно Събрание е казано, щото Българскитѣ Князѣ да даватъ клѣтва въ Старата Българска Столица, — въ Търново, — като не се имало прѣдъ видѣ, че двѣтѣ Българиин ще бждатъ съединени, то моля Народното Събрание да се тури на дневенъ редъ, щото да се приеме, че Новия Князь, като дойде, да даде клѣтва въ Южна България, а именно въ Пловдивъ, и моля Народното Събрание, да приеме.

Прѣдсѣдателъ: Приема ли Народно Събрание прѣдложението на г-на Духовникова, да се тури на дневенъ редъ? (Гласове: приема — други гласове: — не приема). Който иска да се тури на дневенъ редъ, да си дигне ржката. (Гласове: меншество. — Други — болшинство).

М-ръ Радославовъ: Не е нищо да се тури на дневенъ редъ, но и да се тури, не може да се приеме, защото Вел. Народно Събрание, което е свикано да избере князь, е свикано на основание на единъ законъ, а да дава единъ Български Князь клѣтва, е рѣшено отъ Велико Народно Събрание. Мисля, че трѣба да се приеме въ Търново. Много е хубаво прѣдложението на г-на Духовникова, но не може да се приема.

Прѣдсѣдателъ: Който приема прѣдложението на г-на Духовникова, да си дигне ржката. (Меншество). Ще се рече, прѣдложението на г-на Духовникова пада. — Бюрото получи една телеграмма изъ София отъ г-на Регента Каравелова. Г-нъ Каравеловъ дава своята оставка на Великото Народно Събрание. Моля г-на секретаря да я прочете.

Секр. Каракашевъ: (Чете):

„Прѣдсѣдателю Великото Народно Събрание.

Копие до регентитѣ Стамболова и Муткурова

Отъ възникнатитѣ многобройни въпроси, на които не можяхъ и не мож да се съглася съ членоветѣ на регентството и министерството, моля да подложите на Събранието моята оставка отъ регентството.“

Н. Мановъ: Г-да! Чюхте съдържанието на телеграммата, отправена отъ г-на Каравелова до прѣдсѣдателя на Народното Събрание. Менѣ ми се струва, че по хубаво ще бжде, ако поставимъ на дневенъ редъ въпроса за приемане или не оставката на г. Каравелова. Мисля, че това ще бжде добрѣ, да бжде на дневенъ редъ утрѣ. (Гласове: охо!). Да се извика, г-да „прието“ или „не,“ е прибързано. Трѣба да обседимъ малко по на дълго този въпросъ, и, ако приемемъ оставката, да знаемъ защо я приемаме.

Ако рѣшимъ прибързано, ще събереме, и незная, дали ще сме приготвени да изберемъ другъ, който ще земе неговото мѣсто. Трѣба да се размисли по на прѣдъ за този въпросъ.

М-ръ Радославовъ: Азъ съмъ на мнѣние, че не трѣба да се рѣши този въпросъ още днесъ. Този въпросъ ще го разглеждаме и ние отдѣлно, и много хубаво е мнѣнието на г-на Манова, че трѣба да се тури на дневенъ редъ за слѣдующето засѣдание. Зависи отъ Народното Събрание да рѣши подиръ обѣдъ ли да има засѣдание или кога.

Прѣдсѣдателъ: Има прѣдложение въ идущето засѣдание да се разглежда оставката на г-на Каравелова. Приема ли Народното Събрание това прѣдложение. (Приема). Който не приема, да си дигне ржката. (Никой не дига). Кога желае Нар. Събрание да бжде идущето засѣдание. (Гласове: слѣдъ обѣдъ).

Н. Мановъ: Сега подиръ обѣдъ, ми се чини, много е скоро. Ще ни се прѣдстави много важенъ въпросъ. За менъ е важенъ този въпросъ; за нѣкой може да не е важенъ; заради това, азъ прѣдлагамъ утрѣ прѣди обѣдъ да имаме засѣдание по този въпросъ. Струва ми се, че до довечера или до утрѣ, ще можемъ да се споразумѣемъ, какъ трѣба да го разрѣшимъ.

Вие виждате, че оставката на единъ регентъ може да расклати цѣлото правителство. Трѣба да видимъ, кой ще бжде най-добрѣ да го замѣсти, щото ако излѣзе единъ, да се неповрѣди състава на регентството. Готови ли сме подиръ единъ часъ да кажемъ? Менѣ ми се чини, че не. Азъ поне несъмъ готовъ. Заради това, прѣдлагамъ да стане засѣданието утрѣ, въ 9 часа. (Гласове: съгласни!)

Прѣдсѣдателъ: Има прѣдложение, щото сутрѣ въ 10 часа да бжде слѣдующето наше засѣдание. Който приема това прѣдложение, да си дигне ржката. (Болшинство). Приема се утрѣ въ 10 часа да имаме засѣдание по въпроса за оставката на регента Каравелова.

Дюкмеджиевъ: Г-да прѣдставители! Тжй като прѣдложението на г-на Манова е умѣстно, и азъ го одобрявамъ, защото синца трѣба да знаемъ, че такава нѣщо да се обмисли е по добрѣ, но азъ ще съобща на г-да прѣдставителитѣ, че смѣткитѣ сж приготвени за до днесъ, и остава на г-да прѣдставителитѣ да бждатъ патриоти, щото за сутрѣ да неискатъ дневни пари. (Гласове: съгласни!)

Прѣдсѣдатель: Приема ли се прѣдложението на г-на Дюкмеджиева?

Мановъ: Менѣ ми се струва, че никой отъ насъ не дохожда заради това, за да вземе дневни пари; но въ самата Конституция е казано, че прѣдставителитѣ получаватъ дневни пари, за презъ днитѣ, додѣто засѣдава Събранието. Слѣдователно, ако имаме утрѣ засѣданіе, ще зематъ дневни пари; ако нѣма, нѣма да зематъ. Ако ли е работа да се помогне на държавата, тогава да се откажемъ отъ всичкитѣ си дневни пари. За единъ день не ще опропазимъ хазната.

Дюкмеджиевъ: Азъ обяснихъ г-да прѣдставителитѣ, че не за да обогатимъ хазната прѣдложихъ това, но защото отъ вчера насамъ синца бързате и казвате да не стане лошо врѣме, та бѣхъ приготвилъ смѣткитѣ за до днесъ. А такива смѣтки немогатъ да се приготвятъ за два часа. Заради това, понеже ще претендирате да искате както се полага, азъ ви казвамъ че ще станатъ 3—4 дня, додѣто направя нови смѣтки.

Т. Х. Станчевъ: Думитѣ на г-на Дюкмеджиева сж твърдѣ справедливи и умѣстни. Человѣкътъ е приготвилъ единъ редъ, а ние съ нашето отлаганіе утрѣ да имаме засѣданіе, разваляме тоя редъ. Азъ вѣрвамъ, че това засѣданіе можемъ да направимъ и слѣдъ обѣдъ, и не разбирамъ, защо да губимъ цѣль день.

Д. Ризовъ: 'Азъ мисля, г-да прѣдставители, че щомъ рѣшихме въпросътъ, щото утрѣ да имаме засѣданіе, никакви смѣтки на г-на Дюкмеджиева немогатъ да бѣдѣтъ мотивъ за неплащаніе дневни на г-да прѣдставителитѣ. Много странно е това, дѣто той съ своитѣ смѣтки иска да замутолява въпросътъ

за утрѣшното засѣданіе. Еднажъ прието, че трѣба да има засѣданіе утрѣ, да има, и трѣба да се плати. (Единъ гласъ: защото се нарушава Конституцията ли?)

Д. Тончевъ: Г-да прѣдставители! Г-нъ Мановъ подигна единъ въпросъ, който се касае до едно постановление въ Конституцията; но отъ друга страна г-нъ Мановъ забравя да каже, че това, което е постановено, е право дадено намъ да получаваме извѣстно възнаграждение. Но, ако се откажемъ отъ възнаграждението си, това незначително, че Конституцията е нарушена. Слѣдователно, ние можемъ да се откажемъ отъ цѣлото си право или отъ частъ отъ него. Това не е никакво нарушение на Конституцията. Заради това, моля, да се уважи прѣдложението на г-на Дюкмеджиева.

Мановъ: По правото, което иска да защищава г-нъ Тончевъ, нѣма нищо да кажа. Намъ, освѣнъ че нѣма кой да ни туря възнаграждението въ джобовѣтѣ, но можемъ още и да дадемъ, ако искаме. Работата е, да ли прѣдложението на г-на Дюкмеджиева си има мѣстото или не. Азъ пъкъ по това право, — за да не мж корятъ, че искамъ да ми се плати за утрѣ — прѣдлагамъ за въ полза на хазната, да се откажемъ отъ всичкитѣ си дневни. На ли е право, можемъ да направимъ това.

Прѣдсѣдатель: Ще се вотира прѣдложението на г-на Дюкмеджиева, което се състои въ това: за сутрѣшното засѣданіе прѣдставителитѣ да не получатъ дневнитѣ си пари. Който приема това прѣдложение, да си дигне ржката. (Меншество.) Значи, не се приема.

Засѣданіето се затвара.

(Закрито въ 12 часа по пладнѣ.)

Прѣдсѣдатель: Г. Живковъ.

Подпрѣдсѣдатели: { Д. Тончевъ.
Д-ръ Вачевъ.

Секретари: { Т. х. Станчевъ.
З. Градинаровъ.
Д. Ризовъ.
К. Калчовъ.

Секретари: { А. Явашовъ.
Т. Китанчевъ.
Д. Куртевъ.
Каракашевъ.